

Vi skal slukke for skærmene, tale sammen ansigt til ansigt og træne at være alene. Det er nogle få af mange pointer og opfordringer, man kan læse i den velskrevne bog, som let læses og vanskelige anmeldes.

Rasende er det femårige barn, som en voksen forsøger at tage en skærm fra – forestil Dem Gollum fra filmatiseringen af Ringenes Herre, som forsøges frataget sin precious – og indestængt er raseriet over den studerende, som bruger en dobbeltlektion på sociale medier, nettet og mail, frem for at deltage lyttende og noterende i forelæsningen. Dette er to centrale oplevelser, som har bevæget Sørensen til korstoget mod skærmens dragende, destruktive magi.

Intentionen med bogen er i snæver forstand at komme barnet, dets forældre og de studerende til undsætning. I et noget bredere perspektiv er det ønsket at redde civilisationen fra et sammenbrud, da noget grundlæggende er i fare for at forsvinde fra vores samfund og vores omgang med hinanden: Samtalen ansigt til ansigt. Den er kittet, som holder civilisationen sammen. Uden samtale, ingen civilisation, og samtalen, den er truet, endog i voldsom grad, af skærmene og omgangen med disse. Det er designet af de sociale medier og netværksspil, der afbryder samtalen og undervisningen, de afhængighedsskabende designerdrugs, som Sørensen betegner medierne og spillene. Når først man er i maskinzonens tunnelsyn, er fornemmelsen for egen krop gået fløjten og selvet forduftet. For den læser, som her støder på begrebet 'maskinzonen' for første gang, kan det forklares med den modus, afhængige internetspillere kan komme i, mens et spil er i gang. Spillerne kan stå og spille, mens en øresønderrivende brandalarm går i gang over hovedet på dem, eller vandet fra en oversvømmelse langsomt stiger op ad deres ben. Ingen af delene ænses.

Sundhedsstatistikken taler sit klare sprog: "Snapchat overgås kun af Instagram, hvad angår negativ virkning på yngre menneskers mentale helbred." (side 143). Sociale medier gør dig, paradoksalt nok, mere ensom, lader Sørensen læseren vide.

Igennem publikationen anvendes overbegreberne 'techgiganterne' og 'techguruerne', hvor førstnævnte er indeholdt i forkortelsen GAFA (Google, Apple, Facebook og Amazon), mens sidstnævnte blandt andre kan være stifterne af, direktørerne i og udviklerne hos GAFA. Med bogen ønsker Sørensen at bidrage til kampen mod techgiganterne, som han mener angriber auditoriets autoritet, som tager, mere end de giver, som afbryder opmærksomhed, undervisning og samtale, og som overhovedet ikke samarbejder med det omgivende samfund. Kritikere af Sørensens synspunkter mener, at teknologi giver meget og tager lidt. Forfatterens undervisningserfaring er, at teknologien tager meget og giver meget lidt. Det gælder i særlig grad mobiltelefonen, som han opfordrer til at lægge væk. Til gengæld vil du få en nærværende verden foræret, forudsiger Sørensen.

Skærmens magi handler "... om det håb, der viser sig i trodsig kamp mod den opslugende magi, skærmene i højere og højere grad repræsenterer." (side 15). Den skulle gerne bidrage til at genopbygge mellemmenneskeligt nærvær og at genfinde måder at kunne være alene og sammen med andre på. Med reference til filosofen Martin Heidegger vil Sørensen gøre det muligt, at vi, som borgere og samfund, undgår blindhed i forhold til teknikkens væsen, i denne sammenhæng skærmene. Det foregribes af Sørensen, at der vil være modstand mod, at adgang til skærme reguleres, hvilket forekommer at være en ædruelig anticipation, set i lyset af det femårige barn og den fraværende studerende. Udgivelsen er skrevet som en hjælp til det menneske, reguleringen rammer.

I indholdsfortegnelsen ses, at teksten er inddelt i ni kapitler. I de første tre udforskes skærmens magi, dens evne til at afbryde os og til at forandre vores sociale ritualer samt den teknologisk-religiøse fortælling, de sociale medier og techgiganterne indsætter medierne i, gnosticisme, i Silicon Valley benævnt 'singularitet'. I de efterfølgende to behandles det afbrudte menneske. Skærmen og netværkene, som skærmen indgår i, gennemgås og problematiseres i relation til den eksistentielle, kropslige og sociale udfordring, som skal mødes med træning. Træning skal forstås som enhver handling, der opøver eller forbedrer den trænedes evne i forhold til næste gang, den samme handling udføres. I de afsluttende tre fokuseres på det fornemme og nærværende menneske. Dette er et samtalende menneske modstillet et netværket og distraheret menneske. Her udforskes måder hvorpå, man kan genfinde og forsvare nærværet, eksempelvis gennem træning af gentagelsen, træning af evnen til at være alene og til at tale sammen.

Forfatteren formår at skrive om en del tematikker, alle afledt af skærmen som omdrejningspunkt. Det gøres med variation, nærmest som var bogen en rejse ind i og ud af forskellige genrer. Det gør bogen spændende og afvekslende at læse. Det gør den også lidt vanskelig at sætte i bås. Lader lektøren lede længe efter genrebenævnelser, fristes denne anmelder til at synes. Er der tale om en omfattende, velunderbygget og læseværdig kronik, en videnskabelig publikation med iagttagelser, analyser, refleksioner og med genrens tilhørende noteapparat eller en belæst professors grundige arbejde i en til tider friere form, som causeri? Måske blot og bare en debatbog?

Udgivelsen er et partsindlæg fra en forfatter med en mission. Den er velskrevet, og den er et aktuelt og relevant indlæg i den offentlige debat, tænk eksempelvis på debatten om mobilfri skoler. Efter læsningen sidder denne anmelder tilbage med en opløftet oplevelse af det rimelige og fornuftige i at mene, at et liv offline må være det ny sort.

En dejlig bog, velskrevet og med kant, god at være i selskab med, ja og så også oplysende.

Af Henrik Eriksen, psykolog